

Laks til felles beste

Jon Olaf Olaussen kronikk i Adressavisen 12. januar om oppleie av kilenotfiske i Trondheimsfjorden inviterer til noen kommentarer. Det synes som om det er sportsfiskeren mer enn samfunnsøkonomen som har ført pennen i denne kronikken.

At sportsfiskerne må ta en hel del av regninga med økt antall laks i elvene er verken umoralsk eller usedvanlig. Det er i første rekke sportsfiskerne som nyter godt av flere laks i elva, og dette vil de kunne uttrykke ved økt betalingsvillighet. Hvorfor skulle grunneierne ta initiativ til en ordning som de ville tape penger på?

Gratispassasjerproblematikken i oppleieordningen er reell, men den kan reduseres, iallfall i teorien. Trondheimsfjordkortet, der alle sportsfiskere skulle betale 250,- for å finansiere deler av oppleieordningen, var et godt forslag i så måte, men det kunne kanskje virke urimelig å påtvinge et "sesongkort" på de som bare fisker en dag eller to. For øvrig så er det gratispassasjerer både blant elveeiere, kilenotfiskere og sportsfiskere, men hadde elveinteressene sett det som en stor hindring at en del aktører sannsynligvis ikke ville bidra i oppleieordningen ville ordningen aldri kommet i stand.

Oppleieavtalen inngås under forventning om at det blir mer laks i elvene med avtale enn uten. Dette gjelder i gode så vel som i dårlige år. Med sin erfaring fra bioøkonomisk modellering, også av laks, er det en smule overraskende å lese Olaussens påstand om at elveeierne betaler for en vare de strengt tatt ikke får i dårlige år. Så lenge kontrakten overholdes, dvs kilenøtene holdes på land også i dårlige år, vil det komme mer fisk opp i elva, enn hvis de settes i sjøen.

At svake grupper som barn og ungdom presses ut og at det ikke blir mange fiskere igjen hvis prisen på fiskekort økes er en rimelig løst påstand. Motsatt kan man hevde at økt oppgang av laks øker etterspørselen etter laksefiske. Som vi så på 1990-tallet er oppslutningen om laksefiske svært følsomt for nedgang i lakseoppgangen. Dette støtter opp om at interessen for å fiske øker med antall laks i elva, dvs med sannsynligheten for å få laks. En tilreisende til Orkla må i gjennomsnitt fiske 5 dager for å få en laks. Og det finnes vel neppe en bedre måte å drepe barns interesse for fiske enn å ta dem med til ei nesten tom lakseelv, der de må stå i dagevis uten napp?

Problemet med mer oppdrettslaks i elvene i gytesesongen synes ved første øyekast mer reelt. Men Olaussen bruker feil tall. I Trondheimsfjorden er ca 5 % av sjøfangsten oppdrettslaks, mens det for landet sett under ett er hver fjerde fangede laks en oppdrettslaks. At Trondheimsfjorden kommer "gunstig" ut her skyldes statusen som nasjonal laksefjord og at fjorden dermed skal være fri for oppdrettsanlegg. Ved siden av å stanse rømmingene av oppdrettsfisk, er et stort antall villaks i elvene den beste forsikringen for den framtidige overlevelsen til de nordatlantiske villaksstammene, da villaksen utkonkurrerer oppdrettslaksen på gyteplassene. Mangler derimot villaksen får oppdrettslaksen fritt spillerom, noe som dessverre er situasjonen i mange Vestlandselver. For øvrig skjønner vi ikke at det skal være grunn til å så tvil om at oppleieavtalen biologisk sett er positiv for laksestammene i Trondheimsfjorden, all den tid også forskere ved Norsk Institutt for Naturforvaltning har uttalt at oppleieavtalen er det beste som har skjedd for villaksen i Trøndelag på årtier.

Sjur Baardsen og Stian Stensland, Universitetet for miljø- og biovitenskap